

Konferencja[®]
Przedsiębiorstw
Finansowych
w Polsce

STANOWISKO KPF

w sprawie
ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy -
- Prawo upadłościowe oraz niektórych innych ustaw
(druk senacki nr 1265)

Konferencja Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce – Związek Pracodawców powstała 27 października 1999 roku i obecnie skupia ponad sto kluczowych przedsiębiorstw z rynku finansowego w Polsce, w tym banki, pośredników finansowych, instytucje pożyczkowe, zarządzających informacją gospodarczą, platformy crowdfundingowe zarządzających wierzytelnościami, sprzedające produkty tzw. odwróconej hipoteki oraz przedsiębiorstwa z branży ubezpieczeniowej. KPF to Członek Rady Rozwoju Rynku Finansowego, powołanej do życia przez Ministra Finansów Rzeczypospolitej Polskiej oraz Członek prestiżowej europejskiej organizacji samorządu przemysłu finansowego EUROFINAS - European Federation of Finance House Associations, zrzeszającej osiemnaście krajowych organizacji, reprezentujących ponad 1.200 instytucji finansowych. KPF ma w swoim dorobku badawczym kilkadziesiąt raportów, koncentrując się merytorycznie na obszarze kredytu.

member of

KONTAKT W SPRAWIE STANOWISKA:

Marcin Czugan
Radca Prawny
Wiceprezes Zarządu
510-049-177
mczugan@kpf.pl

Konferencja Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce – Związek Pracodawców
ul. Długie Pobrzeże 30
80 – 888 Gdańsk
info@kpf.pl

STANOWISKO KPF

w sprawie

ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy -

- Prawo upadłościowe oraz niektórych innych ustaw

(druk senacki nr 1265)

I. WPROWADZENIE

Konferencja Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce – Związek Pracodawców (dalej „KPF”) to organizacja zrzeszająca ponad 110 przedsiębiorstw z rynku finansowego, w tym banki, instytucje pożyczkowe, pośrednicy kredytowi, firmy zarządzające wierzytelnościami, oferujące produkty odwróconej hipoteki w modelu sprzedażowym, biura informacji gospodarczej, firmy ubezpieczeniowe i inne przedsiębiorstwa dostarczające informacji i rozwiązań informatycznych, wspierających procesy podejmowania decyzji kredytowych. KPF to także od 1999 roku aktywna merytorycznie strona społeczna procesu legislacyjnego.

KPF brał udział w całym dotychczasowym procesie legislacyjnym ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe oraz niektórych innych ustaw, dalej jako „Ustawa”.

Na wstępie pragniemy wskazać, że część projektowanych rozwiązań wzbudza nasze istotne zastrzeżenia – w szczególności wynikające z poważnego zachwiania równowagi pomiędzy zapewnieniem dłużnikowi możliwości otrzymania pomocy oddłużeniowej, a ochroną słusznych praw i interesów wierzyciela. Wskazujemy, że przy projektowaniu nowych rozwiązań nie można pominąć zapewnienia wszystkim uczestnikom obrotu cywilnego i gospodarczego należytej ochrony praw słusznie nabytych.

W niniejszym dokumencie przedstawiamy wypracowane w gronie firm członkowskich KPF uwagi do Ustawy. Liczymy na rozważenie i uwzględnienie zaprezentowanych poniżej wniosków oraz postulatów, deklarując pełne merytoryczne wsparcie w procesie legislacyjnym tej istotnej regulacji.

II. UWAGI O CHARAKTERZE OGÓLNYM

W pierwszej kolejności KPF pragnie ponownie wskazać, że w naszej **ocenie aktualny kształt uregulowań instytucji upadłości konsumenckiej jest prawidłowy, a interesy wierzycieli i upadłego należyte wyważone**. Tym samym nie dostrzegamy potrzeby zmian w zakresie objętym Ustawą.

Należy zauważyć, że już ustawa z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2014 r. poz. 1306), która weszła w życie w dniu 31 grudnia 2014r., w radykalny sposób zmieniła podejście ustawodawcy do kwestii oddłużania osób fizycznych, istotnie zwiększając dostęp do tej procedury. Nowelizacja ta zaowocowała bardzo wyraźnym wzrostem korzystania z dobrodziejstwa instytucji upadłości konsumenckiej i świadczy o coraz powszechniejszej wiedzy obywateli o tym sposobie oddłużania. Co bardzo istotne, upadłość konsumencka została zaprojektowana jako **sposób pomocy rzetelnym dłużnikom**, którzy nie doprowadzili do swojej niewypłacalności lub istotnie nie zwiększyli jej stopnia umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa. Takie podejście należy uznać za słuszne społecznie, a zmiany przepisów nie powinny naruszać tej zasadnie przyjętej i wdrożonej idei włączenia społecznego osób wcześniej wykluczonych.

W świetle powyższego, KPF z niepokojem obserwuje próby dalszej, nieuzasadnionej liberalizacji zasad upadłości konsumenckiej, co stanowić może zagrożenie dla systemu bezpieczeństwa finansowego i pewności obrotu cywilnego i gospodarczego. Będzie również źródłem pogłębiania się dysfunkcji społecznych, mających źródło w niskiej kondycji moralnej i niedoborów w kapitale społecznym w naszym kraju.

Zaproponowane w Ustawie rozwiązania umożliwią dłużnikom łatwe uwolnienie się od długów, a tym samym przyczynią się do przełamania jednej z podstawowych zasad, obowiązujących w porządku cywilnoprawnym – pacta sunt servanda i wynikającej z niej **odpowiedzialności za zaciągnięte zobowiązania**. Takie ukształtowanie upadłości konsumenckiej naruszy w istotny sposób prawa wierzycieli - którymi mogą być przecież również konsumenci – poprzez przerzucenie na nich ryzyka nieprzemysłanych, czy nawet świadomych i nierzetelnych decyzji innych uczestników życia gospodarczego i społecznego o zaciągnięciu zobowiązania.

W ocenie KPF, Ustawa **przeczy tym samym konstytucyjnej zasadzie proporcjonalności oraz równej ochrony praw majątkowych**. Z drugiej strony, przewidziana prawem możliwość darowania długów - jeżeli jest powszechnie dostępna i daje nadmierną ochronę niewypłacalnym dłużnikom - powoduje **osłabienie etyki płacenia zobowiązań**, co w sposób oczywisty **pogłębia problem nadmiernego zadłużania się społeczeństwa**, zamiast problem ten rozwiązywać.

W związku z powyższym wnosimy o przyjęcie zmian, które zmierzając do przyspieszenia i uproszczenia korzystania z upadłości konsumenckiej, nie będą jednocześnie naruszać słusznych praw wierzycieli, a poprzez te rozwiązania jednocześnie zachęcać oraz promować wątpliwych moralnie postaw społecznych (zaciągania zobowiązań pieniężnych lekkomyślnie lub wręcz z zamiarem ich niespłacania).

III. UWAGI O CHARAKTERZE SZCZEGÓŁOWYM

1. Likwidacja dotychczasowych przesłanek ogłoszenia upadłości oraz przeniesienie ciężaru badania moralności płatniczej konsumenta na etap ustalania planu spłaty (art. 1 pkt 57, 67 i 68 Ustawy)

Wyrażamy zdecydowany sprzeciw przeciwko likwidacji dotychczasowych przesłanek ogłoszenia upadłości w postaci doprowadzenia przez dłużnika do swojej niewypłacalności lub istotnego zwiększenia jej stopnia umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa.

Interpretacja tych przesłanek, wprowadzonych nowelą z dnia 24 sierpnia 2014 r., nie nastrocza problemów sądom, a bogate orzecznictwo w tym zakresie pozwala na zorientowanie się – przede wszystkim konsumentom – w jakich stanach faktycznych mogą liczyć na dobrodziejstwo upadłości.

Wskutek likwidacji art. 491⁴ Prawa upadłościowego Ustawodawca przyjmuje, iż jedyną przesłanką skutkującą ogłoszeniem przez sąd upadłości będzie stan niewypłacalności dłużnika. **Przyjęcie takiego rozwiązania będzie negatywnie oddziaływać na moralność finansową społeczeństwa poprzez sankcjonowanie zachowań sprzecznych z zasadami współzycia społecznego, tj. zaciągania zobowiązań bez poczucia, że będzie trzeba je spłacić.**

Ustawodawca przenosi moment analizy zachowań płatniczych dłużnika na etap ustalania planu spłaty wierzycieli (projektowany art. 491^{14a}, wprowadzający przesłankę *doprowadzenia do niewypłacalności lub istotnego zwiększenia jej stopnia w sposób celowy, w szczególności przez trwonienie części składowych majątku oraz celowe nieregulowanie wymagalnych zobowiązań*). Ustalenie istnienia takiej przesłanki winno skutkować odmową przez sąd ustalenia planu spłaty wierzycieli lub umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalania planu spłaty wierzycieli lub warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalania planu spłaty wierzycieli.

Naszym zdaniem całkowicie niecelowym jest przesunięcie momentu badania tzw. moralności płatniczej (zachowań płatniczych) dłużnika, na etap ustalania planu spłaty. To całkowicie nieekonomiczne podejście skutkować będzie – w sytuacji, gdy na dalszym etapie sąd stwierdzi istnienie przesłanek negatywnych, skutkujących odmową ustalenia planu spłaty – ponoszeniem przez Skarb Państwa całości kosztów postępowania upadłościowego.

Ustawodawca posługuje się przy tym bliżej niedookreślonym kryterium *„doprowadzenia do niewypłacalności lub istotnego zwiększenia jej stopnia w sposób celowy, w szczególności przez trwonienie części składowych majątku oraz celowe nieregulowanie wymagalnych zobowiązań”*. Wskazać należy, iż nie jest to zwrot języka prawnego, a bliżej mu do języka kolokwialnego, nieznanego dotychczas prawodawstwu upadłościowemu, sądownictwu czy doktrynie. Trudno sobie wyobrazić stany faktyczne, w którym dochodzi do „doprowadzenia do niewypłacalności w sposób celowy”. Analiza stanów faktycznych dotychczas trafiających pod ocenę sądów upadłościowych wskazuje, iż wielu przypadkach dłużnicy zaciągali zobowiązania, mając świadomość, że nie będą w stanie ich spłacać. Ale przypisanie im „celowości” działania, który – tak jak wskazaliśmy – nie należy do pojęcia prawnego, wymagałoby precyzyjnego wykazania

premedytacji lub uporczywości w zaciąganiu zobowiązania i doprowadzenia do stanu niewypłacalności.

Bliżej więc temu pojęciu do koncepcji winy umyślnej, choć ustawodawca wprost tego nie nazywa winą, a dodatkowo wykładania historyczna (czyli wprowadzenie „celowości” w miejsce „winy umyślnej”) nakazuje wręcz stwierdzić, że ustawodawca traktuje te pojęcia odmiennie.

Także w uzasadnieniu do Projektu ustawy projektodawcy nie wskazują, co należy rozumieć pod pojęciem „doprowadzenia do niewypłacalności w sposób celowy”, nie zawierają żadnego *ratio legis* wprowadzenia tej przesłanki, nie opisują żadnych stanów faktycznych, które mogłyby ją wypełniać. Ten chaos pojęciowy potęguje fakt, że projektodawcy pozostawili badanie przez sąd czy upadły doprowadził do niewypłacalności umyślnie lub skutek rażącego niedbalstwa – **ale wyłącznie na etapie ustalenia długości czasu spłaty (projektowany art. 491¹⁵ ust. 1a).**

Tym samym zupełnie niezrozumiałe jest, że wprowadza się nowe pojęcie (celowości doprowadzenia do niewypłacalności), a pozostawia się dotychczasowe (winę umyślną i rażące niedbalstwo) przenosząc je w inne miejsce, skutkujące innymi – aniżeli dotychczas – konsekwencjami procesowymi. Skoro, wobec tego ustawodawca nie porzucił koncepcji badania winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa, a wyłącznie przeniósł je w inne miejsce systematyki ustawy, to pozostaje zapytać, dlaczego wprowadza się zupełnie nowe pojęcie, nie zdefiniowane, nie znane całemu dotychczasowemu dorobkowi prawa upadłościowego, które znowu wprowadzi praktyczne problemy podczas stosowania przepisów.

Dodatkowo wskazać należy, że ustawodawca nie określa, jakie konsekwencje dla postępowania upadłościowego wystąpią, jeżeli sąd odmówi ustalenia planu spłaty wskutek stwierdzenia istnienia przesłanek z projektowanego art. 491^{14a}. Z treści Ustawy nie wynika, czy wówczas następuje umorzenie postępowania albo zakończenie postępowania. Nowelizacja art. 491¹⁰ Prawa upadłościowego nie daje odpowiedzi na to pytanie, a wskazujemy, że konsekwencje odmowy przez sąd ustalenia planu spłaty ze względu na stwierdzenie istnienia przesłanek z art. 491^{14a} są niezwykle istotne dla wierzycieli.

Wskazujemy zatem na konieczność szczegółowego uregulowania konsekwencji odmowy przez sąd ustalenia planu spłaty, z uwagi na istnienie przesłanek zawartych w art. 491^{14a} Prawa upadłościowego i naprawczego.

Nade wszystko jednak, KPF opowiada się za pozostawieniem dotychczasowego modelu badania moralności płatniczej dłużnika na etapie wniosku o ogłoszenie upadłości.

2. Ujednolicenie zasad umarzania zobowiązań konsumentów i przedsiębiorców – osób fizycznych

(art. 1 pkt 1 i następne Ustawy)

Ustawa zakłada praktyczne ujednolicenie sytuacji prawnej (na gruncie prawa upadłościowego) osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą z osobą nieprowadzącą takiej działalności. W ocenie KPF, rozwiązanie to należy ocenić negatywnie. Należy bowiem pamiętać, że w myśl art. 355 Kodeksu cywilnego - dłużnik obowiązany jest do staranności ogólnie wymaganej

w stosunkach danego rodzaju (należyta staranność), zaś **należyta staranność dłużnika w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności.**

Oznacza to, że od osób prowadzących działalność gospodarczą oczekuje się wyższego poziomu profesjonalizmu przy wykonywaniu obowiązków, co przekładać się powinno na wyższy poziom sumienności, dokładności, czy prawo oczekiwania, że przedsiębiorca ma fachową wiedzę na temat branży, w której działa. Orzecznictwo jednoznacznie wskazuje, że należyta staranność wymagana przy uwzględnieniu zawodowego charakteru prowadzonej działalności, **uzasadnia zwiększone oczekiwania co do umiejętności, wiedzy, skrupulatności i rzetelności, zapobiegliwości i zdolności przewidywania.** Obejmuje także znajomość obowiązującego prawa oraz następstw z niego wynikających w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej.

W tym stanie rzeczy ujednolicenie sytuacji prawnej wszystkich osób fizycznych (niezależnie od tego czy są przedsiębiorcami czy nie) jest rozwiązaniem wadliwym i sprzecznym z zasadami profesjonalnego obrotu prawnego, przez co może negatywnie wpłynąć na relacje rynkowe, prowadzić do nadużyć, a w efekcie niekorzystnie oddziaływać na sytuacje wierzycieli. Pragniemy zwrócić uwagę, że nie każda osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą jest drobnym przedsiębiorcą - w tej formie prowadzi się również przedsiębiorstwa prowadzące działalność gospodarczą na dużą skalę.

3. Ograniczenie dochodów wchodzących do masy upadłości

(art. 1 pkt 14 Ustawy)

Ustawa zakłada w art. 63 ust. 1a-1c ograniczenie dochodów wchodzących do masy upadłości dla grupy upadłych:

- 1) samotnych osób fizycznych, określając, iż do masy upadłości nie wchodzi również część dochodu upadłego, która łącznie z dochodami wyłączonymi z masy upadłości na podstawie pozostałych przepisów odpowiada kwocie stanowiącej **150%** kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej określonego w przepisach dot. pomocy społecznej (od 1 października 2018 r. kwota tego kryterium = **701 zł**).
W konsekwencji kwotą wyłączoną z masy upadłości w stosunku do osób samotnych będzie, w przypadku wejścia w życie projektowanych założeń, na chwilę obecną kwota **1051,5 zł**.
- 2) osób fizycznych upadłych, na których utrzymaniu pozostają inne osoby, kwota wolna od potrąceń stanowić będzie iloczyn liczby osób pozostających na utrzymaniu wraz z upadłym oraz 150% kwoty kryterium dochodowego (od 1 października 2018 r. kwota ta wynosi **528 zł**).

Wskazujemy, iż w pierwszym projekcie ustawy (projekcie z dnia 18 kwietnia 2018 r.) kryteria służące ustaleniu dochodu, który miałby zostać wyłączony z masy upadłości również opierały się na kryterium dochodowym określonym w przepisach dot. pomocy społecznej, jednakże wówczas próg ten zaproponowano na poziomie **100%** tego kryterium. **Podniesienie go do wysokości 150% uznać należy za nieuzasadnione i krzywdzące wierzycieli. To kolejny**

instrument, który nierównomiernie rozkłada prawa stron w postępowaniu upadłościowym, wyraźnie faworyzując upadłych kosztem wierzycieli.

W związku z powyższym KPF rekomenduje powrót do założeń pierwszego projektu ustawy.

Ponadto Ustawodawca nadaje uprawnienia dla sędziego – komisarza do określenia dochodu niewchodzącego w skład masy upadłości w inny sposób, uwzględniając szczególne potrzeby upadłego i osób pozostających na jego utrzymaniu, w tym ich stan zdrowia, potrzeby mieszkaniowe oraz możliwość ich zaspokojenia. Postanowienie miałyby być wydawane na wniosek upadłego albo syndyka. Na postanowienie w tym przedmiocie przysługiwać miałyby zażalenie upadłemu i wierzycielom.

Mając na uwadze, że w przypadku złożenia wniosku przez upadłego **dyskrecjonalne działanie sędziego w tym zakresie powinno być sytuacją wyjątkową** (na co wskazuje sam Projektodawca w uzasadnieniu projektu ustawy), rekomenduje się modyfikację treści tego przepisu w następujący sposób:

Art. 63

1c. Sędzia-komisarz w wyjątkowych przypadkach, na wniosek upadłego lub syndyka, może w inny sposób określić część dochodu upadłego, która nie wchodzi do masy upadłego, która nie wchodzi do masy upadłości zgodnie z ust. 1a lub 1b, biorąc pod uwagę szczególne potrzeby upadłego i osób pozostających na jego utrzymaniu, w tym ich stan zdrowia, potrzeby mieszkaniowe oraz możliwości ich zaspokojenia. Na postanowienie sędziego komisarza przysługuje zażalenie upadłemu i wierzycielom.

4. Koszty zgłoszenia wierzytelności po terminie

(art. 1 pkt 26 Ustawy)

Założeniem Projektodawcy jest uproszczenie procedury ponoszenia kosztów spóźnionego zgłoszenia wierzytelności, co ma nastąpić poprzez określenie ryczałtowanej kwoty, którą wierzyciel każdorazowo powinien ponieść.

Wierzyciele nie powinni jednak być obciążani kosztami w przypadku braku zgłoszenia wierzytelności w terminie. **Należy zauważyć, iż zgłoszenie wierzytelności przez wierzycieli po terminie jest najczęściej wynikiem uchybień dłużnika lub syndyka, którzy nie informują wierzycieli o ogłoszeniu postanowienia o upadłości dłużnika.** W takim wypadku nie można obciążać wierzyciela kosztami w ryczałtowanej wysokości, tym bardziej, że zazwyczaj zgłoszenie wierzytelności po terminie nie powoduje powstania jakichkolwiek dodatkowych kosztów. Należy zauważyć, że na tle stosowania dotychczasowych przepisów obciążanie wierzyciela kosztami zgłoszenia wierzytelności po terminie w praktyce nie występuje ponieważ takie koszty praktycznie się nie pojawiają.

Tym bardziej **nie sposób znaleźć uzasadnienia dla określenia ryczałtowej kwoty swoistego rodzaju „kary” na poziomie równowartości 15% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia**

w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa GUS-u.

KPF rekomenduje **usunięcie wskazanego przepisu**, ewentualnie **powrót do progu przyjętego w pierwszej wersji projektu ustawy** (10% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia).

5. Zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych upadłego

(art. 1 pkt 40 Ustawy)

W projektowanym art. 342a wprowadza się ograniczenie w zakresie zaspokojenia roszczeń wierzycieli w związku z potrzebą zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych upadłego oraz osób pozostających na jego utrzymaniu.

KPF rekomenduje modyfikację przedmiotowego rozwiązania, polegającą na ograniczeniu jego stosowania m.in. w sytuacji umyślnego (lub wskutek rażącego niedbalstwa) doprowadzenia do stanu niewypłacalności - poprzez dodanie do art. 342a ust. 4, o następującej treści:

4. Przepisów ust. 1 – 3 nie stosuje się, jeżeli zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 369 ust. 3, chyba że przyznanie upadłemu kwoty, o której mowa w ust. 1 jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi.

6. Umorzenie lub warunkowe umorzenie zobowiązań upadłego

(art. 1 pkt 42 Ustawy)

Możliwość całkowitego umorzenia zobowiązań lub warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego, bez podjęcia fazy likwidacji majątku i ustalenia planu spłaty, jest rozwiązaniem dalece ingerującym w prawa majątkowe wierzycieli, które przy tym daje pole do nadużyć po stronie dłużnika.

Ponadto przesłanki „trwałej”, jak i „przejściowej” niezdolności do spłaty zobowiązań ciążących na dłużniku nie mają charakteru obiektywnego, a co za tym idzie - wierzyciele będą zmuszeni do opierania się na wypracowanej przez sądy praktyce. To z kolei może prowadzić do niejednorodności w zakresie stosowania procedury upadłościowej.

Projektodawca w uzasadnieniu do projektu ustawy wskazuje, że użycie w treści art. 369 ust. 1a określenia „trwale niezdolny” oznacza, że osobista sytuacja upadłego nie rokuje poprawy. W praktyce zasadnym zdaje się przyjęcie założenia, że trwała niezdolność do spłaty zaciągniętych zobowiązań może mieć miejsce wyłącznie w przypadku trwałej niezdolności dłużnika do zarobkowania. Tym samym **rozważyć należy wprowadzenie obowiązku przedłożenia dokumentacji potwierdzającej spełnienie tejże przesłanki przez dłużnika, np. orzeczenia o całkowitej niezdolności do pracy**. Analogicznie, w przypadku niezdolności o charakterze przejściowym – Projektodawca powinien wprowadzić **obowiązek po stronie dłużnika do jednoznacznego udokumentowania takiego stanu**.

Za nieuzasadnione uznać należy także uprawnienie do umorzenia zobowiązań bez ustalenia planu spłaty wierzycieli niezależnie od tego czy dłużnik doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnego zwiększenia jej stopnia umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa.

Umyślne doprowadzenie do swojej niewypłacalności lub istotne jej zwiększenie polega na celowym zaciąganiu przez dłużnika zobowiązań bez zamiaru ich spłaty. Nietrudno sobie wyobrazić, że **osoba nieposiadająca żadnego majątku może w krótkim czasie zaciągnąć wiele pożyczek i uzyskane w ten sposób środki pieniężne roztrwonić lub nieformalnie przekazać osobie bliskiej, czy też zaciągnąć kilka kredytów, wiedząc, że za chwilę straci źródło dochodu.**

Zachowanie takie z całą pewnością będzie stanowiło umyślne doprowadzenie do swojej niewypłacalności przy całkowitym pokrzywdzeniu wierzycieli. Z kolei doprowadzenie do swojej niewypłacalności lub istotne jej zwiększenie wskutek rażącego niedbalstwa należy kwalifikować jako **lekkomyślne zaciąganie zobowiązań w sytuacji, gdy dłużnik powinien zdawać sobie sprawę, że nie będzie w stanie ich spłacić.** Każdy przypadek sąd powinien szczegółowo badać, starając się ustalić zarówno dokładny przebieg powstawania kolejnych zobowiązań dłużnika, jak i świadomość prawną i ekonomiczną samego dłużnika.

Niezbędnym jest tu również ustalenie, na jaki cel dłużnik zaciągał swoje zobowiązania - bardziej liberalnie powinno się podejść do osoby, która zaciągała zobowiązania przykładowo na leczenie swoje lub osób najbliższych, a bardziej rygorystycznie do osoby, która zaciągała zobowiązania celem przykładowo zakupu samochodu czy wyjazdu na wczasy. Przesłanki te łączą w sobie obiektywne elementy natury faktycznej, które **nawiązują do konstrukcji skargi pauliańskiej** (art. 527 § 2 Kodeksu cywilnego) – istotnego narzędzia ochrony słusznych praw wierzycieli.

W przypadku ustalenia przez sąd powyższych lub podobnych stanów faktycznych, wniosek dłużnika o ogłoszenie upadłości konsumenckiej powinien zostać oddalony.

Pamiętać należy, że **ratio legis powyższej regulacji polega na powstrzymaniu takich zachowań dłużnika, którymi wpędza się on w spiralę pogłębiającego się nadmiernego zadłużenia.** Jako przykłady tego typu zachowań można wskazać zaciąganie kolejnych zobowiązań o dużej wartości oraz wyzbywanie się istotnych składników majątku lub ich przeznaczanie na inne cele niż spłata wierzycieli (np. w celu „wykorzystania” możliwości umorzenia zobowiązań, dłużnik kontynuuje proces zadłużania się).

Rezygnacja z powyższej zasady oznacza zrównanie sytuacji prawnej dłużnika, który zadłuża się celowo, będąc w pełni świadomym niemożliwości spłaty swoich zobowiązań, oraz dłużnika, który swoją postawą podejmuje próbę realizacji podjętych przez siebie zobowiązań.

Proponowana treść przepisu może przy tym doprowadzić do **masowych prób wyłudzeń kredytów i pożyczek konsumenckich przez osoby, które nie mają zamiaru spłacić zobowiązania,** a następnie ogłoszenia przez nich upadłości konsumenckiej. Co więcej, **czynnik dyscyplinujący dłużników i wymuszający poprawne zachowania społeczne, może zostać zastąpiony mechanizmem karnoprawnym.** Rosnący po stronie wierzycielskiej ciężar ekonomiczny kosztów oddłużania osób fizycznych może przenieść ciężar sporu z dłużnikiem na

płaszczyznę prawa karnego, a regułą mogą stać się zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa - **przestępstwo wybiórczego spłacania wierzycieli** (art. 302 Kodeksu karnego), a także **ukrywania majątku** (art. 300 Kodeksu karnego) czy też **oszustwa** (art. 286 Kodeksu karnego). W ocenie KPF jest to rozwiązanie dalece niekorzystne – zarówno dla Państwa (społeczeństwa), wierzycieli, jak i samych dłużników.

Ponadto słuszny jest pogląd, zgodnie z którym możliwość skorzystania z upadłości konsumenckiej ma cały czas charakter wyjątkowy, gdyż prowadzi do odstępstwa od zasady, że dłużnicy powinni regulować swoje zobowiązania. **Całkowicie otwarta upadłość konsumencka mogłaby promować negatywne postawy społeczne** (por. Upadłość konsumencka, Komentarz do nowelizacji prawa upadłościowego i naprawczego pod red. Rafała Adamusa i Bartosza Groele, Wydawnictwo C.H. BECK Warszawa 2015r., str.170).

W związku z powyższym, KPF rekomenduje utrzymanie w powyższym zakresie rozwiązań dotychczasowych.

W Ustawie przewiduje się ponadto, że warunkowe umorzenie zobowiązań umożliwia - w terminie 5 lat (w pierwszym projekcie ustawy - 7 lat) od daty uprawomocnienia się postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań bez ustalenia planu spłaty – złożenie przez wierzyciela wniosku o ustalenie planu spłaty, wskutek czego sąd uchyla przedmiotowe postanowienie.

W przypadku stwierdzenia niezdolności do spłaty, która nie ma charakteru trwałego zaproponowany 5-letni termin, w którym dłużnik podlega analogicznym ograniczeniom jak upadły, **powinien zostać wydłużony do 10 lat** – analogicznie do terminu wskazanego w pierwotnej wersji projektu ustawy art. 491⁴ Prawa upadłościowego w zakresie przesłanek do oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości.

7. Oddalenie wniosku o ogłoszenie upadłości

(art. 1 pkt 42 lit. d Projektu ustawy)

Projektowany art. 369 ust. 3 znacząco ogranicza katalog przesłanek wyłączających dopuszczalność umorzenia całości lub części zobowiązania upadłego przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną w porównaniu do dotychczasowych regulacji, a także założeń pierwszej wersji projektu ustawy. Tak daleko idące możliwości „oddłużenia” upadłego wydają się być niezasadne i krzywdzące dla wierzycieli.

Wnioski w dalszym ciągu powinny być oddalane, jeżeli upadły doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa. Przyjęcie rozwiązań odmiennych – wpływających tylko na czas planu spłat wierzycieli – będzie negatywnie oddziaływać na moralność finansową społeczeństwa poprzez sankcjonowanie zachowań sprzecznych z zasadami współżycia społecznego, tj. zaciągania zobowiązań z zamiarem braku lojalności wobec wierzyciela, to jest bez poczucia, że długi trzeba spłacać.

Wszelkie uwagi do pojęcia „doprowadzenia do niewypłacalności w sposób celowy” zawarte w pkt 1 części szczegółowej niniejszego stanowiska, pozostają aktualne w odniesieniu do projektowanej normy art. 369 ust. 3 Prawa upadłościowego.

Stąd też KPF rekomenduje modyfikację wskazanego przepisu, poprzez odpowiednie **przywrócenie przesłanek wskazanych w dotychczasowej regulacji zawartej w art. 369 ust. 3** oraz **dodanie przesłanki przewidzianej w pierwszym projekcie ustawy**, tj. przesłanki stanowiącej, iż sąd oddali wniosek, jeżeli w okresie dziesięciu lat przed dniem złożenia wniosku upadły został skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwa określone w przepisach art. 300, art. 301 lub w art. 302 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600) lub art. 586 ustawy dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1577).

Konferencja[®]
Przedsiębiorstw
Finansowych
w Polsce